

ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА ТА КЕЙТЕРИНГ

УДК 338.48:379.8:656:658.6

DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6643-2026-1-71.25>

Горб К. М., кандидат географічних наук, доцент
Університету митної справи та фінансів
ORCID: 0000-0002-3779-484X

Корнєєв М. В., доктор економічних наук, професор
Університету митної справи та фінансів
ORCID: 0000-0002-4005-5335

Небаба Н. О., доктор економічних наук, професор
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
ORCID: 0000-0003-1264-106X

Сайгак Є. Л., доктор філософії Університету митної справи
та фінансів
ORCID: 0000-0002-6406-9272

ГОТЕЛЬНИЙ СЕРВІС НА ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБАХ В ТУРИСТИЧНОМУ ОБСЛУГОВУВАННІ: ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Стаття присвячена систематизації інформації щодо застосування основних принципів та процедур готельного обслуговування на транспортних засобах, здебільшого під час їх руху в межах туристичної подорожі, з метою насамперед подальшого вдосконалення системи стандартизації та сертифікації послуг перевезення і розміщення туристів та їх комбінацій. Організація ночівель на транспортних засобах протягом їх руху в багатьох випадках потребує застосування принципів, методів та технологій готельного господарства та готельного сервісу. Авторами виділено різні напрями поєднання та зв'язку готельних і транспортних послуг у процесі обслуговування туристів під час подорожей – готелі при хабах, спільність процедур бронювання, транспортний сервіс класичних готельних підприємств, стаціонарні готелі у колишніх рухомих транспортних засобах, та наявність готельного сервісу різного рівня прояву і специфіки на транспортних засобах під час тривалих та далеких перевезень туристів. Останній напрям зумовлює диференціацію глибини застосування готельних технологій на рухомих транспортних засобах залежно від тривалості подорожі, їх конструкції та технічних характеристик.

Вказані обставини дозволили авторам виділити п'ять рівнів готельного забезпечення тривалого туристичного транспортного руху – від надання мінімального сервісу щодо покращення комфорту та зручності ночівель на місцях для сидіння в умовах обмеженого простору салону (класичні туристичні автобуси) до повноцінного диверсифікованого сервісно-виробничого рухомого готельного комплексу з найширшим спектром основних, додаткових та супутніх послуг (великі багатопалубні круїзні лайнери). На останньому рівні особливо яскраво та повноцінно використовуються усі організаційно-управлінські та техніко-технологічні складові, правила та принципи класичного готельного господарства, включно з білизняним, ліфтовим, клінінговим та іншими типовими готельними службами й сервісами.

Використання даної п'ятирівневої моделі дасть змогу в подальших розробках включити транспортні засоби, під час руху яких при забезпеченні туристичних подорожей найбільш яскраво проявляється готельний сервіс, до важливих складових частин в системі організації готельного господарства, врахувати їх у формуванні національних та інших стандартів готельного обслуговування, що має велике значення для підвищення якості послуг та конкурентоздатності підприємств туристичного, транспортного та готельного бізнесу.

Ключові слова: готельний сервіс на рухомих транспортних засобах, комбінування готельних та транспортних послуг, рівень готельного забезпечення тривалого туристичного транспортного руху, готельне господарство, круїзний сервіс.

© К. М. Горб, М. В. Корнєєв, Н. О. Небаба, Є. Л. Сайгак, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Horb K. M., Korneyev M. V., Nebaba N. O., Saihak Ye. L. Hotel service on vehicles in tourist services: general principles and directions of research

The article is devoted to systematizing information on the application of the basic principles and procedures of hotel service on vehicles, mainly during their movement within the framework of a tourist trip, with the aim, first of all, of further improving the system of standardization and certification of tourist transportation and accommodation services and their combinations. The organization of overnight stays on vehicles during their movement in many cases requires the application of the principles, methods and technologies of the hotel industry and hotel service.

The authors have identified various areas of combination and connection of hotel and transport services in the process of servicing tourists during travel – hotels at hubs, common booking procedures, transport service of classic hotel enterprises, stationary hotels in former mobile vehicles, and the presence of hotel service of various levels of manifestation and specificity on vehicles during long and long-distance transportation of tourists. The latter area determines the differentiation of the depth of application of hotel technologies on mobile vehicles depending on the duration of the trip, their design and technical characteristics. The above circumstances allowed the authors to identify five levels of hotel support for long-distance tourist transport – from providing minimal service to improve the comfort and convenience of overnight stays in seats in conditions of limited interior space (classic tourist buses) to a full-fledged diversified service-production mobile hotel complex with the widest range of basic, additional and related services (large multi-deck cruise liners). At the last level, all organizational, managerial, technical and technological components, rules and principles of classic hotel management are used particularly vividly and fully, including laundry, elevator, cleaning and other typical hotel services.

The use of this five-level model will allow in further developments to include vehicles, during the movement of which hotel service is most clearly manifested when providing tourist travel, to important components in the system of hotel organization, to take them into account in the formation of national and other standards of hotel service, which is of great importance for improving the quality of services and competitiveness of enterprises in the tourism, transport and hotel business.

Key words: hotel service on mobile vehicles, combination of hotel and transport services, level of hotel support for long-term tourist transport, hotel management, cruise service.

Постановка проблеми. Проблема комплексного обслуговування туристів та інших подорожуючих осіб як під час пересування траєкторією маршруту, так і протягом їх перебування в місцях відпочинку, в сучасних умовах є достатньо важливою, насамперед в силу поступового прискорення впровадження у практику туристичного сервісу останніх досягнень науково-технічного прогресу та інших інновацій (організаційних, управлінських, маркетингових тощо). Транспортні та готельні послуги в туристичному процесі, особливо протягом тривалих турів, зазвичай є ключовими сервісними блоками, від якості яких значною мірою залежить ефективність реалізації туристичного продукту (включно із задоволеністю туристів), а відтак і комерційний та іміджевий успіх їх надавачів.

Якісний сервіс і протягом пересування за маршрутом, і протягом стаціонарного перебування туристів у межах туристичних дестинацій, є важливою запорукою продуктивного відновлення сил споживачів. При цьому є очевидним, що забезпечення якісних ночівель та надання супутніх послуг (сніданок, окремі оздоровчі процедури та розважальні заходи тощо) під час багатоденних туристичних подорожей часто відбувається і в стаціонарному, і в рухомому форматі. Організація ночівель на транспортних засобах протягом їх руху в багатьох випадках потребує застосування принципів, методів та технологій готельного господарства та готельного сервісу. Але будь-яка аналітика щодо порівняльної оцінки та співставлень таких підходів для стаціонарних і рухомих засобів розміщення туристів як у науковій та навчальній літературі, так і в інструктивно-методичних матеріалах практично відсутня. У зв'язку з вищевикладеним означену проблему можна вважати актуальною та своєчасною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У різних наукових, навчальних та інструктивно-методичних джерелах проблематика туристичного сервісу на транспорті та в готелях зазвичай розглядається окремо, з урахуванням змістовно та технологічно різних прийомів забезпечення основних їх функцій – перевезення та розміщення. Головним чином обидва із зазначених сервісних туристичних блоків представлені у працях та матеріалах, присвячених організації туризму та туристичного обслуговування загалом, поряд з екскурсійним, розважальним, оздоровчим, «конференційним» та іншими блоками ([14, 35] та ін.). При цьому будь-які спроби більш-менш глибоко обґрунтувати сервіс щодо ночівлі туристів на транспортних засобах протягом їх руху, тим більше – із застосуванням готельних технологій, навіть у таких комплексних роботах практично відсутні. Також важливим підґрунтям для подальшого аналізу в рамках зазначеної проблематики варто назвати роботи з організації готельного обслуговування, у т. ч. і його транспортної складової ([5, 7, 13, 23, 27, 30, 34 та ін.); з організації транспортного обслуговування туристів ([11, 32, 36, 38] тощо), у т. ч. з круїзного сервісу ([10, 20, 24, 31] та ін.). Окремим суттєвим елементом джерельної бази досліджень зазначеного напрямку можуть виступати й різні популярні офіційні публікації здебільшого новинного характеру, що підкреслюють використання принципів готельного обслуговування на транспорті (наприклад, [3, 4, 21, 39] тощо).

Метою статті є систематизація відомостей щодо застосування основних принципів та процедур готельного обслуговування на транспортних засобах, здебільшого під час їх руху в межах туристичної подорожі, з метою насамперед подальшого вдосконалення системи стандартизації та сертифікації послуг перевезення і розміщення туристів та їх комбінацій.

Виклад основного матеріалу. Взаємодію надання та комбінування послуг перевезення і розміщення туристів та інших подорожуючих осіб в сучасних умовах можна простежити на такими напрямками.

По-перше, специфіка процедур бронювання послуг і транспортних перевезень, і проживання у засобах розміщення має багато спільних рис, вони здійснюються за схожими схемами, у якості посередників обох видів бронювання й замовлення відповідних квитків та місць і номерів (кімнат, апартаментів, кают, купе тощо) зазвичай виступають одні й ті самі організації, здебільшого туристичного профілю (туроператори та туристичні агентства) ([25] та ін.).

По-друге, при великих транспортних хабах (міжнародних аеропортах та морських портах, залізничних та автобусних вокзалах) зазвичай наявні послуги розміщення пасажирів – від декількох готельних номерів до повноцінних готелів, як одна зі складових частин сервісного комплексу хабу ([16] та ін.).

По-третє, в системі сервісу багатьох стаціонарних готельних закладів наявна транспортна складова, що полягає у наданні готелем в основному послуг трансферних засобів перевезення (до вокзалу, до пляжу, до центру міста тощо), а також стоянок та частково технічного обслуговування транспортних засобів постояльців готелю ([7, 34] та ін.). Остання послуга є основною для спеціалізованих засобів розміщення, орієнтованих на обслуговування транзитних подорожуючих осіб, – мотелів, автокемпінгів тощо.

По-четверте, у якості спеціалізованих (почасти екзотичних) закладів розміщення туристів та інших подорожуючих осіб поступово поширюються перепрофільовані, реконструйовані та трансформовані у готелі колишні транспортні засоби, рухомі у минулому, а після зазначеної трансформації – стаціонарно «закріплені» в конкретних, зазвичай привабливих для туристів місцях. Сюди можна віднести такі специфічні засоби, як ротелі, ботелі, флайтелі тощо. Окремі з них можуть періодично (як правило, у сприятливий сезон року) рухатись, але в основному на невеликій відстані з прогулянковою метою ([18, 22] тощо).

По-п'яте, під час тривалих туристичних та інших перевезень на багатьох транспортних засобах надаються послуги класичного готельного сервісу, насамперед надання ліжко-місць для повноцінної комфортної ночівлі протягом тривалого переїзду, а також багатьох додаткових і супутніх послуг виключно готельного генезису, доволі різноманітних залежно від виду транспорту та модифікації і призначення самого транспортного засобу, – харчування, розваги, оздоровлення тощо.

Останній із наведених напрямів сполучення готельних і транспортних послуг у туристичному процесі, на наш погляд, є особливо актуальним в сучасних умовах впровадження численних інновацій і в готельному, і в транспортному секторах туризму, зважаючи на фактичну відсутність в літературі будь-якого співставлення та аналізу застосування основ готельного господарства у стаціонарних «нерухомих» готелях та на пасажирських транспортних засобах під час тривалих переїздів. Тому вважаємо за доцільне детальніше зупинитись на комбінації двох зазначених спеціалізованих блоків туристичних послуг протягом руху на значні відстані.

Залежно від особливостей конструкції та технічних характеристик одиниць рухомого складу чотирьох класичних видів пасажирського транспорту, що надає послуги далеких і тривалих перевезень (автомобільного й автобусного, авіаційного, залізничного та водного), можна спостерігати різну міру та специфіку застосування елементів готельного сервісу та відповідних зручностей протягом перевезення, починаючи з компактних відкидних сидінь з локальним освітленням та вентиляванням із наданням пледів та подушок, до повноцінного «багатошарового» та диверсифікованого готельного виробничо-сервісного комплексу на транспортному засобі під час його руху, включно з білизняним та ліфтовим господарством. У зв'язку з цим ми здійснили спробу систематизації таких ступенів упровадження готельних технологій на рухомому пасажирському транспорті, в результаті чого було виділено п'ять рівнів готельного сервісного забезпечення транспортного туристичного руху далекого та тривалого спрямування, що в узагальненому вигляді відображено у (табл. 1).

Аналізуючи авторську розробку щодо багаторівневості готельного сервісного забезпечення перевезень туристів на різних транспортних засобах, відображеної в табл. 1, варто першочергово зазначити, що в самій таблиці ми зацентрували увагу виключно на основних послугах готельного змісту, представлених на відповідному рівні. Але при цьому на кожному з рівнів на відповідних місцях та у приміщеннях для ночівлі на транспортному засобі під час його руху наявні і додаткові послуги, супроводжувані характерними зручностями, наприклад, виклик провідника (бортпровідника), замовлення їжі та напоїв у форматі Room Service (навіть у салонах з відкритим простором та сидячими місцями) тощо.

Загалом очевидно, що у пропонованій моделі з кожним наступним рівнем готельний сервіс розширюється, урізноманітнюється та ускладнюється. Сама наявність готельних послуг при перевезеннях туристів на транспортних засобах починається із забезпечення комфортного відпочинку вночі під час руху навіть на сидячих місцях з різко обмеженими можливостями пасажирів рухатися всередині салону, де технічне забезпечення зручностей (відкидні сидіння та столики, локальні лампи, вентилявання тощо) може доповнюватись наданням пледу, подушки, кави, легких закусок та ін.

Другий рівень починається із забезпечення ночівель на лежачих місцях у відкритому салоні рухомого засобу будь-якого виду транспорту (формату «хостел»), в деяких випадках особистий простір кожного пасажирів на таких місцях може «підкріплюватись» занавісками (у т. ч. й жалюзі-формату) і із зовнішнього

Рівні готельного забезпечення тривалого туристичного транспортного руху

Рівень	Специфіка основних послуг готельного генезису	Приклади транспортних засобів та послуг протягом подорожей
Перший	Забезпечення комфортної ночівлі на сидячих місцях (як у форматі купе, так і відкритого салонного простору)	Сервіс тривалих нічних автобусних переїздів в турах; салони із сидіннями підвищеного комфорту на водних, залізничних та повітряних транспортних засобах
Другий	Надання лежачих місць для ночівлі у форматі «хостелу» (відкритого простору салону)	Плацкартні вагони, автобуси-«трансформери», відкриті салони авіаційних та водних транспортних засобів із ліжками
Третій	Місця для ночівлі в закритих приміщеннях «номерного» формату (купе, каюти)	Купейні вагони; автобуси, літаки та плавзасоби із закритими купе і каютами з ліжко-місцями
Четвертий	Наявність додаткових приміщень і просторів для відпочинку та розваг, поряд з можливостями ночівлі різного формату зручностей високого рівня комфорту	Комфортні ночівлі з можливістю відвідування під час руху: вагонів-ресторанів, кафе, барів, гральних кімнат, Scenic Rooms із прозорими стінами та стелями тощо – у потягах, автобусах, літаках, на катерах та кораблях; караванінг
П'ятий	Повноцінне готельне господарство на рухомому транспортному засобі: номери (каюти) із сервісом клінінгу та хаускіпінгу, послуги харчування, розваг, оздоровлення під час руху; наявність ресторанного, білизняного, ліфтового господарства	Комплексний тривалий відпочинок протягом руху на великогабаритних багатопалубних круїзних лайнерах

Джерело: складено авторами

(вікно), і з внутрішнього боку салону. У цьому випадку вже маємо справу з видачею пасажирам постільної спальної білизни, комплекти якої мають бути заздалегідь підготовлені у відповідності до вимог якості та функціональності.

«Транспортно-готельний» сервіс третього рівня починається з обслуговування, що передбачає розміщення пасажирів у приміщеннях з більш високим забезпеченням використання особистого простору насамперед під час ночівель, що являють собою аналог готельних номерів, – купе та каюти. Надання постільної білизни тут доповнюється забезпеченням дизайну та ергономічності внутрішнього простору – столова білизна, окремі елементи декору тощо, в окремих випадках – санвузли у кожному купе, на додаток до стандартних зручностей.

На четвертому рівні запровадження готельного сервісу під час перевезень туристів та пасажирів на транспортних засобах, крім зручних ночівель у купе та каютах, додаються можливості відпочинку та харчування в інших загальних приміщеннях транспортного засобу (у потязі – рухомого складу): кафе, бари, ресторани, ігрові кімнати, салони для милування мальовничими краєвидами в русі, тощо. Особливо такий сервіс характерний для туристичних потягів високого рівня комфорту ([3], [6] та ін.). У цьому випадку транспортний засіб уже розглядається не лише як спосіб для зручної та комфортної подорожі вдень і вночі, а і як пересувний багатокомпонентний сервісний комплекс із можливостями різностороннього відпочинку та розваг, як джерело насолоди та позитивних туристичних вражень. Специфічним напрямом прояву сервісу та зручностей даного рівня можна вважати і караванінг – використання у подорожах автотранспортних засобів або причепів до них із повним комплексом життєзабезпечення [37]. Загалом починаючи з четвертого рівня готельного сервісу транспортні засоби вже отримують ярлики-епітети «рухомий готель на колесах», «літаючий готель», «плавучий готель».

Нарешті, найвищий, п'ятий рівень забезпечення транспортного готельного сервісу протягом руху під час туристичних та інших подорожей являє собою найбільш складну та розгалужену систему готельних послуг на великогабаритних пересувних пасажирських туристичних засобах транспорту. Головним критерієм тут виступає багатоповерховість (багатопалубність) такого засобу, починаючи зазвичай від трьох палуб і вище, з урахуванням, що двоповерхові автобуси, літаки, вагони та катери могли бути представлені на попередніх рівнях. До таких «лайнєрів-готелів» варто віднести насамперед великі круїзні судна (в окремих випадках – і поромі), які характеризуються багатьма експертами вже не як «плавучі готелі», а як «плавучі курорти». Деякі з них за рівнем та різноманітністю сервісу, привабливістю дизайну та вишуканістю внутрішнього простору вже перевищують найрозкішніші стаціонарні готелі ([26], [28] та ін.). На даному рівні особливо яскраво та повноцінно використовуються усі організаційно-управлінські та техніко-технологічні складові, правила та принципи класичного готельного господарства, включно з білизняним, ліфтовим, клінінговим та іншими типовими готельними службами й сервісами.

В цілому запропонована та представлена п'ятирівнева модель готельного сервісу на пасажирських транспортних засобах під час їх руху в процесі туристичних та інших подорожей може бути покладена в основу подальших розробок щодо співставлення та порівняння готельних, туристичних та транспортних сервісних технологій, відповідно і туристичного та готельного менеджменту, опрацювання та обґрунтування стандартів готельного обслуговування у процесі туристичних та інших пасажирських перевезень тощо. У цьому ключі важливим є і порівняльний аналіз систем категоризації «нерухомих» готелів та туристичних транспортних засобів «із готельними послугами на борту» та їх номерів (кают, купе) (систем зірок, балів, ключів, корон та ін.). Наприклад, зовні ніби однакові для стаціонарного та рухомого форматів сервіси забезпечуються принципово різними процедурами формування запасів продуктів харчування, джерел безперебійного постачання води, опалення та електроенергії, тощо. Для рухомих засобів розміщення логістика такого постачання значно складніша, аніж для стаціонарних, оскільки ґрунтується не лише на потребах у періодичному їх поновленні з усталених джерел, а і враховує час переміщення транспортного засобу до кожного наступного пункту такого постачання та його специфіку (країна та регіон розташування, ціна та якість продукту і т. ін.) протягом маршруту.

З урахуванням зазначених та інших факторів забезпечення якості і характеру послуг розміщення та інших компонентів готельного сервісу саме на транспортних засобах під час їх руху в процесі туристичних та інших подорожей варто у подальшому визначити спільні та відмінні риси щодо вимог до основних параметрів ключових таких послуг для рухомих і стаціонарних засобів розміщення туристів. Можна порекомендувати авторам наступних навчальних та навчально-методичних матеріалів і видань (підручників, посібників, методичних вказівок тощо) з організації готельного господарства, а внаслідок – і розробникам інструктивно-методичних матеріалів і відповідних державних та інших стандартів стосовно якості готельного сервісу, обов'язково або включити спеціальні розділи щодо рухомих засобів розміщення, або окремо детально розглядати особливості прояву кожної ланки (технологічного циклу, сервісного блоку) готельного господарства, по-перше, для стаціонарних готельних закладів, по-друге, для пасажирських транспортних засобів принаймні третього, четвертого та п'ятого рівнів забезпечення готельного сервісу, згідно нашої моделі. Такий підхід, на наш погляд, дозволить більш комплексно представити увесь спектр готельних технологій та сервісів як у стаціонарному, так і в рухомому їх прояві, що в кінцевому підсумку забезпечить більш високу якість послуг та підвищить конкурентоспроможність готельних, транспортних та туристичних підприємств.

Висновки. У процесі обслуговування туристів протягом подорожей наявні різні напрями комбінування та сполучення готельних і транспортних послуг – готелі при хабах, спільність процедур бронювання, транспортний сервіс класичних готельних підприємств, стаціонарні готелі у колишніх рухомих транспортних засобах, та наявність готельного сервісу різного рівня прояву і специфіки на транспортних засобах під час тривалих та далеких перевезень туристів. Останній напрям зумовлює диференціацію глибини застосування готельних технологій на рухомих транспортних засобах залежно від тривалості подорожі, їх конструкції та технічних характеристик.

Вказані обставини дозволили авторам виділити п'ять рівнів готельного забезпечення тривалого туристичного транспортного руху – від надання мінімального сервісу щодо покращення комфорту та зручності ночівель на місцях для сидіння в умовах обмеженого простору салону (класичні туристичні автобуси) до повноцінного диверсифікованого сервісно-виробничого рухомого готельного комплексу з найширшим спектром основних, додаткових та супутніх послуг (великі багатопалубні круїзні лайнери).

Використання даної п'ятирівневої моделі дасть змогу в подальших розробках включити транспортні засоби, під час руху яких при забезпеченні туристичних подорожей найбільш яскраво проявляється готельний сервіс, до важливих складових частин в системі організації готельного господарства, врахувати їх у формуванні національних та інших стандартів готельного обслуговування, що має велике значення для підвищення якості послуг та конкурентоздатності підприємств туристичного, транспортного та готельного бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Meet the luxury night bus company redefining overland travel across Europe. URL: <https://surli.lu/pwqeuo>
2. Most Luxurious First-Class Cabins on Trains Around the World. URL: <https://gccmedia.co/culture/luxurious-first-class-cabins-trains-around-world/>
3. Royal Scotsman. A Belmond Train. The Train. URL: <https://www.belmond.com/trains/europe/scotland/belmond-royal-scotsman/about>
4. Twiliner – Europe's first night buses with sleeping seats. URL: <https://surli.cc/bsdomw>
5. Yudina O. I., Nebaba N. O., Saihak Ye. L., Tatarenko D. K. Peculiarities and modern trends in the organization of hotel services. *Системи та технології*. Т. 69. № 1. 2025. С. 300–306.
6. Welcome to Rovos Rail. Great Southern Africa Train Adventures URL: <https://rovos.com/>
7. Андрушків Б. М., Погайдак О. Б., Кирич Н. Б., Керничний Б. Я. Шляхи удосконалення транспортного сервісу у сфері готельно-ресторанного бізнесу. *Review of transport economics and management*. 2020. Вип. 3 (19). С. 99–108.

-
8. Андрущенко О. С. Організація туристичної діяльності: конспект лекцій. Одеса : Одеський державний екологічний університет. 2022. 144 с.
 9. Автобуси Sleep Class. URL: <https://surl.li/cnjegx>
 10. Антоненко І. Я., Мельник І. Л. Формування інноваційного продукту круїзного туризму : монографія. Київ : Сталь, 2016. 248 с.
 11. Бордун О. Ю. Організація транспортного обслуговування туристів : навч. посібник. Львів : Про-стір-М. 2023. 232 с.
 12. Босовська М. В. Інтеграційні процеси в туризмі : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 832 с.
 13. Влащенко Н. М. Інноваційні технології у готельному господарстві : навч. посіб. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2023. 150 с.
 14. Герасименко В. Г., Галасюк С. С. Організація надання туристичних послуг : навч. посіб. Одеса : Атлант, 2014. 242 с.
 15. Горб К. М., Радиш Я. А. Інтеграція послуг у сфері туризму та гостинності. *Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку*: матеріали I міжнародної науково-практичної конференції (м. Старобільськ, 16–17 листопада 2021 року). Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» : Старобільськ. 2021. С. 210–212.
 16. Готелі в аеропортах – 10 найкращих у світі. URL: <https://onlinetickets.world/uk/news/oteli-v-aeroportah-10-luchshih-v-mire>
 17. Готелі в літаках. URL: <https://samolet.fr/ua/gostinicy-v-samoletax/>
 18. Готель, ботель або флотель: азбука готельного бізнесу. URL: <https://surl.li/oipyqr>
 19. Здоровий спосіб життя на круїзі: фітнес, SPA та здорове харчування. URL: <https://travel-up.com.ua/uk/blog/health-on-cruise/>
 20. Іванов А. М. Особливості організації харчування на круїзних лайнерах. Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. «Інноваційний розвиток готельно-ресторанного господарства та харчових виробництв» (м. Кривий Ріг, 30 квітня 2021 р.). Прага : Oktan Print s.r.o., 2021. С. 298–299.
 21. Категорії кают на круїзних лайнерах або як вибрати каюту на круїзному лайнері. URL: <https://surl1.cc/ijuhvh>
 22. Крилаті готелі: друге життя літаків і гелікоптерів. URL: <https://turmandry.com.ua/news-posts/krilati-goteli-druge-zhittya-litakiv-i-gelikopteriv/>
 23. Круль Г., Заячук О. Організація і технологія надання послуг гостинності : навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 488 с.
 24. Ляховська С. О. Культура сервісу під час надання послуг харчування в круїзному туризмі. *Культура України*. Вип. 44. 2013. С. 204–211.
 25. Михайліченко Г. І. Туроперейтинг : підручник. Київ : КНТЕУ, 2018. 342 с.
 26. Морські круїзи на найбільших лайнерах світу. URL: <https://goojuicy.com/morski-kruizy-na-najbilshykh-lajnerakh-svitu/>
 27. Наврозова Ю. О. Аспекти якості готельних послуг. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2021. № 1 (74). С. 97–113.
 28. Найбільший круїзний лайнер: подорож у світ гігантів морів. URL: <https://kokl.ua/najbilshyj-kruiznyj-lajner-podorozh-u-svit-gigantiv-moriv/>
 29. Незвичайна ідея в готельному бізнесі: готель у військовому літаку. URL: <https://pro-biznes.com.ua/turizm-i-sport/nezvichajna-ideja-v-gotelnomu-biznesi-gotel-u.html>
 30. Павлова С. І. Особливості та рівні стандартизації готельних послуг. *Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу* : тези доп. міжнар. наук. конф. Житомир: Житомирська політехніка. 2020. С. 384–385.
 31. Пешук Л. В., Приходько Д. Ю. Сучасні тенденції розвитку індустрії круїзного туризму в умовах викликів і загроз. *Економіка харчової промисловості*. 2023. Т. 15. Вип. 2. С. 72–79.
 32. Пікулик О. Транспортні послуги в організації туристичної діяльності. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Рекреаційна географія та географія туризму*. № 9 (358). 2017. С. 100–105.
 33. Стандарти обслуговування у готелі: що це і навіщо вони потрібні? URL: <https://blog.auditbloom.com/uk/standarti-obslugovuvannya-u-goteli-sho-ce-i-navisho-voni-potribni/>
 34. Стегней М., Нодь О., Бергхауер О., Прокопєць Р. Транспортне забезпечення готельно-ресторанного обслуговування в сучасних умовах розвитку територіальних громад. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2024. № 4. С. 316–321.
 35. Технологія туристичної діяльності : лабораторний практикум / укл. Т. Д. Скутар. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 64 с.
 36. Топорницька М. Я., Загхей Я. А. Транспортні послуги у туризмі: нові горизонти розвитку та система класифікації. Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. «Сталий розвиток туризму на засадах партнерства: освіта, наука, практика» (м. Львів, 23–24 листопада 2023 р.). Львів: ЛТЕУ, 2018. С. 94–98.
-

-
37. Хоменчук С. О. Караванінг як вид туризму: переваги та недоліки. *Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу: тези виступів II Міжнар. наук.-практ. конф. з пит. вищ. осв. і науки*. Житомир: Житомирська політехніка, 2021. С. 436.
 38. Худавердієва В. А. Роль транспортного обслуговування у розвитку індустрії туризму. *Development of management and entrepreneurship methods on transport*. № 3 (80). 2022. С. 98–112.
 39. У навколосвітню подорож тепер можна відправитись на літаку-готелі. URL: <https://surl.lt/umtkah>

References:

1. Meet the luxury night bus company redefining overland travel across Europe. Retrieved from: <https://surl.lu/pwqeuo>
2. Most Luxurious First-Class Cabins on Trains Around the World. Retrieved from: <https://gccmedia.co/culture/luxurious-first-class-cabins-trains-around-world/>
3. Royal Scotsman. A Belmond Train. The Train. Retrieved from: <https://www.belmond.com/trains/europe/scotland/belmond-royal-scotsman/about>
4. Twiliner – Europe’s first night buses with sleeping seats. Retrieved from: <https://surli.cc/bsdomw>
5. Yudina, O. I., Nebaba, N. O., Saihak, Ye. L., Tatarenko, D. K. (2025). Peculiarities and modern trends in the organization of hotel services. *Systemy ta tekhnolohii*. T. 69. No. 1. P. 300–306.
6. Welcome to Rovos Rail. Great Southern Africa Train Adventures. Retrieved from: <https://rovos.com/>
7. Andrushkiv, B. M., Pohaidak, O. B., Kyrych, N. B., Kernychnyi, B. Ya. (2020). Shliakhy udoskonalennia transportnoho servisu u sferi hotelno-restorannoho biznesu. *Review of transport economics and management [Ways to improve transport service in the hotel and restaurant business]*. Vyp. 3 (19). P. 99–108.
8. Andrushchenko, O. S. (2022). Orhanizatsiia turystychnoi diialnosti: konspekt lektsii [Organization of tourism activities: lecture notes]. Odesa : Odeskyi derzhavnyi ekolohichnyi universytet. 144 p.
9. Avtobusy Sleep Class [Sleep Class buses]. Retrieved from: <https://surl.li/cnjegx>
10. Antonenko, I. Ya., Melnyk, I. L. (2016). Formuvannia innovatsiinoho produktu kruiznogo turyzmu : monohrafiia [Formation of an innovative cruise tourism product : monograph]. Kyiv : Stal, 248 p.
11. Bordun, O. Yu. (2023). Orhanizatsiia transportnoho obsluhovuvannia turystiv : navch. posibnyk [Organization of tourist transport services: a training manual]. Lviv : Prostir-M. 232 p.
12. Bosovska, M. V. (2015). Intehratsiini protsesy v turyzmi : monohrafiia [Integration processes in tourism: monograph]. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. 832 p.
13. Vlashchenko, N. M. (2023). Innovatsiini tekhnolohii u hotelnomu hospodarstvi : navch. posib [Innovative technologies in the hotel industry: a training manual]. Kharkiv : KhNUMH im. O. M. Beketova. 150 p.
14. Herasymenko, V. H., Halasiuk, S. S. (2014). Orhanizatsiia nadannia turystychnykh posluh : navch. posib [Organization of tourist services: a manual]. Odesa : Atlant, 242 p.
15. Horb, K. M., Radysh, Ya. A. (2021). Intehratsiia posluh u sferi turyzmu ta hostynnosti. *Turystychnyi ta hotelno-restoranni biznes: suchasnyi stan, problemy ta perspektivy rozvytku: materialy I mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Starobilsk, 16-17 lystopada 2021 roku)* [Integration of services in the tourism and hospitality sector]. Starobilsk: Vyd-vo DZ “Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka”: Starobilsk,. P. 210–212.
16. Hoteli v aeroportakh – 10 naikrashchykh u sviti [Airport hotels – the 10 best in the world]. Retrieved from: <https://onlinetickets.world/uk/news/oteli-v-aeroportah-10-luchshih-v-mire>
17. Hoteli v litakakh [Hotels on airplanes]. Retrieved from: <https://samolet.fr/ua/gostinicy-v-samoletax/>
18. Hotel, hotel abo flotel: azbuka hotelnoho biznesu [Hotel, hotel or flotel: the ABCs of the hotel business]. Retrieved from : <https://surl.li/oipyqr>
19. Zdorovy sposib zhyttia na kruizi: fitness, SPA ta zdorove kharchuvannia [Healthy lifestyle on a cruise: fitness, SPA and healthy eating]. Retrieved from: <https://travel-up.com.ua/uk/blog/health-on-cruise/>
20. Ivanov, A. M. (2021). Osoblyvosti orhanizatsii kharchuvannia na kruiznykh lainerakh [Features of catering on cruise ships]. Materialy II Mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Innovatsiinyi rozvytok hotelno-restorannoho hospodarstva ta kharchovykh vyrobnytstv» (m. Kryvyi Rih, 30 kvitnia 2021 r.). Praha : Oktan Print s.r.o., P. 298–299.
21. Katehorii kaiut na kruiznykh lainerakh abo yak vybraty kaiutu na kruiznomu laineri [Cruise ship cabin categories or how to choose a cabin on a cruise ship]. Retrieved from: <https://surli.cc/ijuhvh>
22. Krylati hoteli: druhe zhyttia litakiv i helikopteriv [Winged hotels: the second life of airplanes and helicopters]. Retrieved from: <https://turmandry.com.ua/news-posts/krylati-goteli-druhe-zhyttia-litakiv-i-gelikopteriv/>
23. Krul, H., Zaiachuk, O. (2022). Orhanizatsiia i tekhnolohiia nadannia posluh hostynnosti : navch. posib [Organization and technology of providing hospitality services: a manual]. Chernivtsi : Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fedkovycha. 488 p.
24. Liakhovska, S. O. (2013). Kultura servisu pid chas nadannia posluh kharchuvannia v kruiznomu turyzmi [Service culture when providing food services in cruise tourism]. *Kultura Ukrainy*. Vypusk 44. P. 204–211.
25. Mykhailichenko, H. I. (2018). Turopereitnyh: pidruchnyk [Tour Operating : a textbook]. Kyiv : KNTEU. 342 p.

-
26. Morski kruizy na naibilshykh lainerakh svitu [Sea cruises on the world's largest liners]. Retrieved from: <https://goojuicy.com/morski-kruizy-na-naibilshykh-lajnerakh-svitu/>
27. Navrozova, Yu. O. (2021). Aspekty yakosti hotelnykh posluh [Aspects of hotel service quality]. *Rozvytok metodiv upravlinnia ta hospodariuvannia na transporti*. No. 1 (74). P. 97–113.
28. Naibilshyi kruiznyi lainer: podorozh u svit hiantiv moriv [The largest cruise liner: a journey into the world of giants of the seas]. Retrieved from: <https://kokl.ua/najbilshyj-kruiznyj-lajner-podorozh-u-svit-gigantiv-moriv/>
29. Nezvychajna ideia v hotelnomu biznesi: hotel u viiskovomu litaku [An unusual idea in the hotel business: a hotel in a military aircraft]. Retrieved from: <https://pro-biznes.com.ua/turizm-i-sport/nezvichajna-ideja-v-gotelnomu-biznesi-gotel-u.html>
30. Pavlova, S. I. (2020). Osoblyvosti ta rivni standartyzatsii hotelnykh posluh [Features and levels of standardization of hotel services]. *Suchasni vyklyky staloho rozvytku biznesu : tezy dop. mizhnar. nauk. konf. Zhytomyr: Zhytomyrska politekhnikha*. P. 384–385.
31. Peshuk, L. V., Prykhodko, D. Yu. (2023). Suchasni tendentsii rozvytku industrii kruiznoho turyzmu v umovakh vyklykiv i zahroz [Current trends in the development of the cruise tourism industry in the face of challenges and threats]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*. Tom 15. Vypusk 2. P. 72–79.
32. Pikulyk, O. (2017). Transportni posluhy v orhanizatsii turystychnoi diialnosti [Transport services in the organization of tourist activities]. *Naukovyi visnyk Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Rekreatsiina heohrafiia ta heohrafiia turyzmu*. No. 9 (358). P. 100–105.
33. Standarty obsluhovuvannia u hoteli: shcho tse i navishcho vony potribni? [Hotel service standards: what are they and why are they needed?] Retrieved from: <https://blog.auditbloom.com/uk/standarti-obslugovuvannia-u-goteli-sho-ce-i-navishcho-voni-potribni/>
34. Stehnei, M., Nod, O., Berkhauer, O., Prokopets, R. (2024). Transportne zabezpechennia hotelno-restorannoho obsluhovuvannia v suchasnykh umovakh rozvytku terytorialnykh hromad [Transport provision of hotel and restaurant services in modern conditions of development of territorial communities]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. No. 4. P. 316–321.
35. Tekhnolohiia turystychnoi diialnosti : laboratornyi praktykum [Tourism technology: laboratory workshop]. Ukl. T. D. Ckutar (2020). Chernivtsi : Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fedkovycha, 64 p.
36. Topornytska, M. Ya., Zatkhei, Ya. A. (2018). Transportni posluhy u turyzmi: novi horyzonty rozvytku ta systema klasyfikatsii [Transport services in tourism: new horizons of development and classification system]. *Materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. "Stalyi rozvytok turyzmu na zasadakh partnerstva: osvita, nauka, praktyka"* (m. Lviv, 23-24 lystopada 2023 r.). Lviv : LTEU. P. 94–98.
37. Khomenchuk, S. O. (2021). Karavaninh yak vyd turyzmu: perevahy ta nedoliky [Caravanning as a type of tourism: advantages and disadvantages]. *Suchasni vyklyky staloho rozvytku biznesu: tezy vystupiv II Mizhnar. nauk.-prakt. konf.z pyt. vyshch. osv. i nauky*. Zhytomyr: Zhytomyrska politekhnikha, P. 436.
38. Khudaverdiieva, V. A. (2022). Rol transportnoho obsluhovuvannia u rozvytku industrii turyzmu [The role of transport services in the development of the tourism industry]. *Development of management and entrepreneurship methods on transport*. No. 3 (80). P. 98–112.
39. U navkolosvitniu podorozh teper mozha vidpravytys na litaku-hoteli [You can now travel around the world on a plane-hotel]. Retrieved from: <https://surl.lt/umtkah>

Дата першого надходження статті до видання: 30.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті 27.01.2026